

Europaudvalget
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

2. december 2004

Møde i Europaudvalget 3. december 2004

Hermed Forbrugerrådets kommentarer til udvalgte punkter på Europaudvalgets møde fredag den 3. december 2004 kl. 11.

Rådsmøde (beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerbeskyttelse) den 6.-7. december 2004

Pkt. 1. *Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ernærings- og sundhedsanprisninger af fødevarer. KOM (2003) 0424. Fremskridtsrapport og udveksling af synspunkter.*

Det er Forbrugerrådets opfattelse, at regeringen aktivt skal arbejde for:

- at forordningen om anprisninger ikke står i vejen for et sundhedsmærke som f.eks. S-mærket eller et trafiklys, der kan hjælpe forbrugeren til at foretage en vurdering af produktets samlede ernæringsmæssige placering i kosten.
- at anprisninger skal være i overensstemmelse med nationale ernæringsanbefalinger og kostråd samt medvirke til at løse kostrelaterede problemer.

./ Forbrugerrådets notat af 2. december 2004 og høringssvar til Fødevaredirektoratet af 18. august 2003 er vedlagt.

Pkt. 2. *En europæisk holdning til fremkomsten af nye zoonoser. Rådskonklusioner.*

Forbrugerrådet kan varmt anbefale, at regeringen støtter de anbefalinger, der fremføres i forslaget om nye zoonoser. Oplægget anbefaler bl.a.:

- at der udarbejdes en europæisk handlingplan, der forbereder og kontrollerer nye zoonoser.
- at risikovurdering, -håndtering og -kommunikation sker i samspil mellem de ansvarlige myndigheder for veterinær og human sundhed.
- at der mht. til forskning i nye zoonoser sker en koordinering mellem medlemslandene og Kommissionen i det syvende rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling.

Med venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl
Direktør

Villy Dyhr
Chef for Politisk Afdeling

Notat til Europaudvalget – møde 3. december 2004

Rådsmøde (beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerbeskyttelse) den 6.-7. december 2004

Pkt. 1. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ernærings- og sundhedsanprisninger af fødevarer. KOM (2003) 0424. Fremskridtsrapport og udveksling af synspunkter.

Efter afgivelse af vedlagte høringssvar til Fødevederedirektoratet af 18. august 2003 er Forbrugerrådet blevet opmærksomme på, at forordningsforslaget - samt måske de almindelige mærkningsbestemmelser - er til hindring for, at der kan oprettes et sundhedsmærke som f.eks. S-mærket eller et trafiklys, der kan hjælpe forbrugeren til at foretage en vurdering af produktets samlede ernæringsmæssige placering i kosten.

Undersøgelser af forbrugerholdninger i Danmark og resten af Norden peger entydigt på, at forbrugerne efterlyser en slags guide på fødevarerne, der kan hjælpe med at indplacere produktet i den samlede kost. Dette behov bliver næppe mindre, når vi i fremtiden kan møde mange forskellige typer af anprisninger på mange forskellige produkter.

Lande som England og Sverige forventes at arbejde for et sådant mærke.

Det er Forbrugerrådets opfattelse, at Danmark aktivt skal arbejde for, at forordningen om anprisninger ikke står i vejen for et sundhedsmærke.

2. december 2004

Gitte Gross

Cand.brom.

Fødevaredirektoratet
Mørkhøj Bygade 19
2860 Søborg

E-mail: hoering@fdir.dk

Gitte Gross
Dok. 17678/ph

18. august 2003

Fødevaredirektoratet har med brev af 28. juli 2003, j.nr. 2003-20-23-00644, sendt kommissionsforslag KOM (2003) nr. 424 til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ernærings- og sundhedsmæssige anprisninger af fødevarer i høring.

Grundlæggende er det Forbrugerrådets opfattelse, at ernærings- og sundhedsanprisninger kan indføres, hvis

- de er i overensstemmelse med de officielle nationale kostråd og næringsanbefalinger og sigter på at løse nationale kostrelaterede problemer.
- der er dokumentation for, at de kan være et nyttigt element i ernæringsoplysningen ved at medvirke til et bedre kostvalg og færre kostrelaterede sygdomme i befolkningen.
- anprisningerne kan udformes, så de er forståelige for de mennesker, der skal bruge dem.
- der ud fra en kost / benefit betragtning er flere fordele for forbrugere og samfund end ulemper (i form af bl.a. øget fødevarekontrol og -administration)

Det foreliggende udkast til forordning inddrager ikke det nationale aspekt, ligesom der ikke findes dokumentation for anprisningernes eventuelle positive effekt.

Forbrugerrådet finder det derfor helt afgørende, at Danmark i den videre proces omkring forslaget arbejder for, at der indføres en "klausul" i forordningen om, at anprisningerne skal være i overensstemmelse med nationale ernæringsanbefalinger og kostråd samt medvirke til at løse de kostrelaterede problemer, som overvågningsresultater viser. Og at den kommende evaluering af forordningen også indeholder en evaluering af effekten af anprisninger på befolkningens kostvalg samt de ressourcer, det offentlige anvender på kontrol og administration af ordningen.

Forbrugerrådet finder det positivt, at der i det nye udkast er indført krav om ernæringsprofiler for fødevarer, der må anpriseres.

Herudover er det Forbrugerrådets opfattelse, at der bør være overensstemmelse mellem anprisninger afledt af novel food-direktivet og forordningens bestemmelser.

Kommentarer til forslaget indledende betragtninger:

Stk. 3. Det bør præciseres, hvad der menes med "fødevarer... bestemt til at blive *leveret uden videre forarbejdning* af forbrugeren". Er det spiseklare (færdigpakkede) produkter, der er tale om?

Stk. 4. Der bør tilføjes / henvises til klare definitioner af næringsstoffer og andre stoffer, f.eks. kulhydrater, der er i overensstemmelse med Codex-standarderne.

Stk. 6. Sætningen "Fødevarer, der produceres... tilsatte næringsstoffer" kan misforstås derhen, at det kun er produkter med tilsatte næringsstoffer, der kan anprises.

Stk. 7. Der bør inddrages andre diskvalificerende egenskaber end de nævnte eksempler. For eksempel koffeinindholdet eller et permanent højt indhold af forurenede stoffer, f.eks. methykviksølv i tun.

Stk. 9. Det er væsentligt at få præciseret, på hvilket grundlag næringsstofindholdet vurderes - om det er tabelværdier, eller det er producentens målinger af det aktuelle næringsstof, da der ofte er store variationer produkter imellem grundet sorter / arter, årstider og produktionsforhold.

Stk. 10. Der er et klart behov for at uddybe "gennemsnitsforbrugeren". Hvordan måler og dokumenterer producenten, at en sådan person forstår anprisningerne?

Stk. 12. Det er fint med obligatoriske næringsdeklARATIONER, men de bør både gælde sundheds- og ernæringsanpriste produkter, ligesom det er Forbrugerrådets opfattelse, at mængden af det anpriste stof bør fremgå af deklARATIONEN, ligesom det bør fremgå, om det er tilsat eller naturligt forekommende.

Stk. 14. Artiklen kan læses som, at alle sundhedsanprisninger skal tillades på baggrund af "en videnskabelig vurdering af den højest mulige standard", hvilket Forbrugerrådet klart støtter. Imidlertid fremgår det af forslaget, at der stilles forskellige krav til henholdsvis "almindelige" sundhedsanprisninger og risikoreduktions-anprisninger (stk. 16).

Stk. 16. Begrebet "mangeårig, ukontroversiel, videnskabelig viden" bør defineres klart.

Stk. 19. Det er Forbrugerrådets vurdering, at "anprisninger for reduktion af sygdom" ikke bør tillades, i og med det er en måde at omgå det eksisterende forbud mod at angive, at en fødevarer kan helbrede eller forebygge sygdom. (Hvad er forskellen på "at reducere en risiko" og "forebygge" sygdom?). Hvis de alligevel medtages, må det sikres, at grupper af fødevarer (f.eks. frugt og grønt) kan opnå en generisk anprisning, så der ikke blot fokuseres på enkeltprodukters indhold af specifikke enkeltstoffer.

Stk. 20. Som en del af ansøgningsmaterialet bør indgå test af anprisningen i forbrugerpaneler for at sikre, at forordningens krav om forståelighed indfries.

Stk. 24. Det er Forbrugerrådets opfattelse, at det kun er data, som fødevarerbranchen selv genererer (udfører og finansierer), som kan gøres til genstand for en beskyttelse. Eksisterende data udført af andre end branchen selv, og som blot indsamles, bør ikke kunne gøres til genstand for beskyttelse.

Stk. 25. Forbrugerrådet er enig i, at der er behov for ekstra kontrol, når der indføres anprisninger. Men der er i høj grad også brug for en overvågning af de sundhedsmæssige konsekvenser af en indførelse af anprisningerne, som medlemsstaterne foretager. Resultaterne bør kunne sammenlignes på tværs af medlemsstaterne.

Kommentarer til forordningsudkastet:

Artikel 1. Formål og anvendelsesområde

Stk. 2. Det synes overflødig at anvende anprisninger på produkter til hospitaler mv., da forbrugerne her ikke møder produkterne som enkeltprodukter, men hele måltider. Man må antage, at fagligheden blandt personalet her er så høj, at de selv kan sammensætte sunde måltider.

Artikel 2. Definitioner

Stk. 1. Efter ".....symboler" tilføjes "på fødevaren eller anden markedsføring".

Stk. 2-4. Af definitionerne fremgår det, at det er fødevarers enkelte næringsstoffer, der kan anprises. Det udelukker, så vidt Forbrugerrådet vurderer, generiske anprisninger, som f.eks. "6 om dagen"-kampagnen bygger på, i og med at det er frugt og grønt som sådan, der er videnskabelig dokumentation for og ikke de specifikke frugter og grøntsagers enkeltstoffer. Det er vigtigt, at generiske anprisninger tillades, så der ikke udelukkende fokuseres på enkeltprodukter og enkeltstoffer.

Stk. 3. "Fysiologisk effekt" bør defineres. Det er Forbrugerrådets opfattelse, at den fysiologiske effekt skal kunne påvises/dokumenteres i form af biomarkører.

Stk. 5. "Sundhed" bør ligeledes defineres.

Stk. 8. Begrebet "gennemsnitsforbruger" bør uddybes. Hvordan måler man niveauet for "oplyst, opmærksom og kritisk", og hvilke krav til dokumentationen herfor kræves?

Artikel 3. Generelle principper for alle anprisninger

Et pkt. e) bør tilføjes: "Være i overensstemmelse med og understøtte de nationale kostråd og anbefalinger med heraf ernæringsmæssig relevans". (Det er f.eks. vildledende at anprise et lavt kolesterolniveau i et produkt, hvis kolesterol fra kosten ikke anses for at være en risikofaktor / et problem).

Artikel 4. Begrænsninger for anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger

Stk. 1. 18 måneder er lang tid. Der bør, inden forordningen træder i kraft, tages stilling til de mest problematiske produkter som slik, læskedrikke og snacks eller alternativt: de produkter, der ifølge de nuværende regler ikke kan opnå en anprisning (for eksempel produkter med et sukkerindhold over 10% etc.).

Stk. 2. De forskellige næringsstoffer bør, hvis de ikke allerede er det, defineres kemisk (sukker, fibre mv.) med reference til nomenklatur og målemetoder. Ligeledes bør næringsstoffernes kvantitative referenceramme defineres (om deres tilstedeværelse bygger på tabelværdier eller faktuelle målinger udført og dokumenteret ved producentens egenkontrol).

Stk. 4. Det bør præciseres, hvilke krav der stilles til "videnskabelig dokumentation".

Artikel 5. Almindelige betingelser

Stk. 1, a)-b) "Almindeligt anerkendte videnskabelige data" skal defineres. "Gavnlig ernæringsmæssige eller fysiologiske virkninger" bør kunne måles i form af biomarkører eller lignende.

Stk. 1, c) "Biotilgængelighed". Det bør præciseres, hvilket niveau for dokumentation der kræves. Det bør tilføjes, at tilsætning af et stof ikke må kunne reducere tilgængeligheden af andre væsentlige stoffer.

Stk. 3. "Klar til brug" = færdigpakkede, spiseklare produkter?

Artikel 6. Videnskabelig dokumentation for anprisninger

Stk. 2. "Bør" ændres til "skal".

Stk. 3. Tilføjes: "Medlemsstaterne har autoritet til at stoppe anprisninger, der ikke er i overensstemmelse med de officielle anbefalinger/kostråd".

Artikel 7. Næringsdeklaration

Det er Forbrugerrådets opfattelse, at mængden af de specifikke næringsstoffer, der anprises, *skal* deklarerer, samt at tilsatte næringsstoffer ikke bør kunne anprises. Hvis de alligevel bliver det, bør det klart fremgå, at de er tilsat, og mængden af de tilsatte stoffer angives. (Ellers kan man hurtigt opnå et meget misvisende billede af fødevarernes naturlige sammensætning).

Det er tillige Forbrugerrådets opfattelse, at anprisning og deklaration bør holdes inden for samme synsfelt. Undersøgelser viser, at forbrugeren er mindre tilbøjelig til at læse deklarationen, hvis produktet bærer en sundhedsanprisning.

Der bør tillige kun anprises for én egenskab ad gangen.

Artikel 11. Indirekte sundhedsanprisninger

Det er Forbrugerrådets vurdering, at generiske anprisninger mangler (frugt og grønt).

Artikel 12. Sundhedsanprisninger, der beskriver et næringsstofs eller et andet stofs almindeligt anerkendte betydning

Som artikel 2, stk. 2-4.

Stk. 3. Forbrugerrådet finder det stærkt problematisk, at anprisninger tillades, før en fælles liste er etableret, og før der er skabt klarhed over de manglende eller mangelfulde definitioner i denne forordning.

Artikel 13. Anprisninger af en reduceret risiko for sygdom

Det er en lidt pudsigt formulering. Hvis der ikke er videnskabelig dokumentation for, at anprisningen er sand, bør den ikke godkendes. Hvad kan forbrugeren bruge en udtalelse til som for eksempel "x reducerer en given sygdom - men det er ikke sikkert, det virker"?

Artikel 14. Ansøgning om godkendelse

Stk. 2. Tilføjes:

g) Dokumentation for anprisningens forståelighed.

Artikel 19. Databeskyttelse

Kun data, der er genereret af producenten selv, bør kunne beskyttes (og ikke offentligt finansierede data). Men man kan med rette stille et stort spørgsmålstegn ved, om data fra ét firma giver den fornødne videnskabelige dokumentation for en påstået sundhedseffekt?

Artikel 22. Beskyttelsesforanstaltninger

Stk. 1. Tilføjes: "eller i modstrid med nationale kostråd/anbefalinger".

Artikel 25. Evaluering

Tilføjes: "samt konsekvenser i forhold til befolkningssundheden".

Kommentarer til Bilag:

Der bør efter Forbrugerrådets opfattelse saneres ud i mængden af anprisninger af typerne "højt", "lavt", "reduceret" osv. Det ville øge forståeligheden / genkendeligheden betragteligt, hvis de samme anprisninger kan bruges på både mikro- og makronæringsstoffer og "andre stoffer".

Ordet "beriget" er meget positivt ladet og bør efter Forbrugerrådets vurdering erstattes af "tilsat".

Hvis det høje indhold af vitaminer og mineraler i anprisningen "højt indhold af..." skyldes tilsatte stoffer, bør det klart fremgå af anprisningen og næringsdeklarationen.

Anprisningen af "forøget indhold" bør efter Forbrugerrådets opfattelse slettes. Den er meget svær at forstå og kan erstattes af anprisningen "højt indhold".

Kriterierne for de forskellige ernæringsanprisninger er baseret på, at en vis mængde af den anbefalede daglige tilførsel skal være til stede i produktet. Men anbefalingerne er, så vidt forstået, for vitaminer og mineralers vedkommende afhængige af alder og køn. Hvilken gruppe skal referencen baseres på?

Med venlig hilsen

Villy Dyhr
Afdelingschef

Gitte Gross
Cand.brom.